

Inatsisartut suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut manna matumuuna Naalakkersuisunit saqqummiunneqarpoq:

Kalaallit Nunaanni pinerluttulerinermi inatsisip aamma Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarnermik inatsisip allanngortinneqarnissaat pillugu inatsisissatut siunnersuummut (Tarnikkut nakuuserfigineqarneq pillugu aalajangersagaq immikkoortoq) aamma Pillaasarnermik inatsisip allanngortinneqarnerata ilaanik aamma inatsisit assigiinngitsut allat Kalaallit Nunaannut atuutilersinnissaat pillugu peqqussummut missingiut pillugu Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat akuersissuteqarnissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut (Aatsitassanut Inatsisillu Atuutsinneqarnerannut Naalakkersuisoq)

Tunngavilersuut

Kalaallit Nunaanni qallunaat akisussaaffigalugu suliassaqarfiisa ineriartortinneqarnissaannut Naalakkersuisut Kalaallit Nunaannilu Namminersorlutik Oqartussat suliaqarnerannut atatillugu inatsisissatut siunnersuut suliarineqarpoq. Tassunga atatillugu pinerluttulerinermi inatsimmi tarnikkut nakuuserfigineqarneq pillugu aalajangersakkamik immikkoortumik eqqussisoqarnissaa Naalakkersuisut kissaatigalugu saqqummiussimavaat.

Qanigisariinni timikkut nakuusernermut naleqataanik tarnikkut nakuuserfigineqarnerup pinerluutinngortinneqarnissaa inatsisissatut siunnersuummi siunertarineqarpoq.

Tarnikkut nakuuserfigineqarneq pillugu pinerluttulerinermi inatsit massakkuugallartoq immikkoortumik aalajangersakkamik imaqaangilaq, kisianni aalajangersakkat arlallit, pissusilersuutinut allap tarnikkut innarligassaannginneranik innarliisutut oqaatigineqarsinnaasunik ilaatitsisunik imaqarluni. Uani ilaatigut pinerluttulerinermi inatsimmi ilaqtaminik inoqutiminilluunniit narrunarsaaneq pillugu § 75, inatsisit unioqutillugit pinngitsaaliineq pillugu § 91, siorasaarinerit pillugit § 98, imm. 1 aamma nakuuserneq pillugu § 88 taaneqarsinnaapput.

Inatsisissatut siunnersuut aqutagalugu pinerluttulerinermi inatsimmi nakuuserneq pillugu § 88-
ip kingorna immikkoortumik aalajangersakkamik ilanngussisoqarnissaa siunnersuutigineqarpoq, taamaalilluni inuk inoqutigiinni allap akuuffigisaani ilaasoq qanittumilluunniit attuumassuteqartoq imaluunniit siusinnerusukkut inoqutigiinnut taakkununga taamatut attuumassuteqarsimasoq, aamma piffissap ingerlanerani uteqqiattumik, allamut pineqartumut assuarnartumik aqutsissutitut naleqquttunik, ingasattumik nikassanermik, ajortumik pinninnermik imaluunniit kannguttaatsuliornermik pissusilersortoq, matumani naqisimanninnikkut, pinngitsaaliinikkut imaluunniit nakuusernikkut nammineq inuuneqarnissamat siunissarlu pillugu nammineq aalajangiisinnaanissamat killilersuineq ilanngullugit, tarnikkut nakuusersimasutut eqqartuunneqartussaanngussalluni.

Taamaalilluni aalajangersagassatut siunnersuummut, pissusilersuutip uteqqiattumik pissusilersuutigineqarnissaa aamma nalinginnaasumik iluseqartutut isigineqarnissaa piumasagaataavoq, taamaammallu innarliinerit ataasiaannarlutik pisut aallaaviatigut ilaatinneqanngillat.

Tamanna kisermaassilluni naalakkersuinertut aamma soqutigittaatumik periaaseqarluni eqqunngitsuliorfigineqartup naalakkersorneratigut aamma nakkutigineqarneratigut nalinginnaasumik pisinnaavoq.

Kinaassusersiunngitsumik isigaluni, kialluunniit “ingasattumik nikassaanermik, ajortumik pinninnermik imaluunniit kannguttaatsuliornermik pissusilersorfigineqarnera” aalajangersakkap atorneqarsinnaanissaanut pineqassaaq. Paasinneriaatsit imminnut saatillugit erseqqissumik killilersorneqarsinnaanngillat, tassami iliuitsit ilaat nikassaanerusinnaapput, ajortumik pinninnerullutik aamma kannguttaatsuliornermik pissusilersorfiginninnerusinnaallutik.

Iliuitsit nikassaanerusut eqqarsaatigalugit, pissusilersornerit eqqugaasumut nikanarsaanermut imaluunniit isorinnermut atorneqarsinnaasut eqqarsaatigineqarput. Uani assersuutigalugu pinerluuteqartup eqqunngitsuliorfigineqartoq allaniit ajornerusumik pisimasinnaavaa, eqqunngitsuliorfigineqartup pissutsinut immiut tunngassuteqartunut sunniuteqarsinnaanerani arsaarneqarsimanera, imaluunniit eqqunngitsuliorfigineqartoq, eqqunngitsuliorfigineqartup nuannarinngisaanik imaluunniit naleqqutinngitsutut isigisaanik, iliuseqaqqullugu imaluunniit naammagiinnartariaqalersillugu pinngitsaalineqarsimanera pineqarsinnaavoq.

Kannguttaatsuliornermik pissusilersorneq pillugu paasinneriaaseq atituvoq, assersuutigalugu pissusilersornerit, eqqunngitsuliorfigineqartup ataqqinassusaanik imaluunniit immiut tatigineranut ajoqusiinissamut naleqquttut, imaluunniit allatigut eqqunngitsuliorfigineqartup tarnikkut innarligassaanninneranik ajortumik sunniuteqarsinnaasut uani ilaapput. Kannguttaatsuliornermik iliuseqarnermi ilisaqqunnartumik eqqunngitsuliorfigineqartup killigititani qaangerneqartutut misigissavai, matumani assersuutigalugu kinguuassitutinut tunngatillugu imaluunniit nakkutigineqarneq aqutugalugu.

Assersuutigalugu inuup ilaqaananit attaveqarfiinilluunniit immikkoortinneqarnera, inuup akuersiteqqaarnagu nakkutigineqarnera, inuup soqutigineqannginnera, assersuutigalugu nunanut allanut angalanissat pillugit pingaaruteqartumik aalajangiinissat pillugit inuup nalornisinneqarnera, inuup nikissinnaanermiut kiffaannngissuseqarnerata killilersorneqarnera, inuup meeraanit qanigisaanilluunniit immikkoortinneqarnera, inuk ajoquserniarlugu inuup meeraanik qaniginerpaasaanilluunniit innarliineq nakuusernerluunniit iliuitsit nikanarsaataasutut, ajortumik pinninnertut aamma kannguttaatsuliorfiginninnertut assersuutit taaneqarsinnaapput. Meeqqanut tunngatillugu immikkut ittumik pissusilersuutit, meeqqap naleqanngitsutut ataavartumik isigineqarneranik kinguneqartut, imaluunniit nammineq naleqassusaanut nungujartortitsitut pissusilersuutit aamma taaneqarsinnaapput. Meeqqap soqutigineqannginnera aamma isumassorneqarnissaanik itigartinneqarnera, imaluunniit meeqqap angajoqqaat akornanni akerleriinnerni sallunaveeqqutitut tigusaanera uani pineqarsinnaapput. Aamma meeqqap timma, oqimaassusaa imaluunniit nerisarnera pillugu oqaaseqaatit uani pineqarsinnaapput. Assersuutit tamakkiisuunngillat.

Aalajangersagassatut siunnersuummut iliuserineqartoq ilaatinneqassappat nikanarsaaneq, ajortumik pinninneq imaluunniit kannguttaatsuliornermik pissusilersorneq ingasattut taaneqarsinnaasariaqassaaq.

Eqqunngitsuliorfigineqartup assuarnartumik aqunneqarniarneranut iliuserineqartoq naleqquttuussaaq. “Aqutsinianermik” oqaasertaq nakkutilliiniarnertut pissusilersornermut tunngassuteqarpoq, taamaaliornerullu eqqunngitsuliorfigineqartup akornusersorneqarani qanoq

iliorsinnaanissaanut akornusiinertut isigineqassaaq, matumani innarlerneqarnerit nutaat annilaangagineqarnerisa pissutigineqarnerat ilanngullugit. Pissusilersorneq eqqunngitsuliorfigineqartup aquneqanissaanut naleqquttuunersoq kinaassusersiunngitsumik nalilerneqassaaq. Aqutsinermik pissusilersorneq aammattaaq “assuarnartuussaaq”, tassanilu peqataasut pissusissamisootumik imminnut attaveqarnerannut aqutsiniarnermik pissusilersorneq ilaanngilaq.

Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarnermik inatsimmi allannguinerit atassuteqartut, tarnikkut nakuuserfigineqarnerup timikkut nakuuserfigineqarnermut naligiissinneqarnissaannik siunertallit, aamma inatsisissatut siunnersuummi imaritinneqarput. Tamatuma saniatigut qanilleqqusinninneq, najugaqataasinnaannginneq aamma anisitsisarneq pillugit inatsisip Kalaallit Nunaanni atuutilersinneqarnera pillugu peqqussummi aamma Aappariilertarneq aappariikkunnaartarnerlu pillugit inatsisip Kalaallit Nunaannut atortuulersinneqarneranik peqqussummi inatsisissatut siunnersuutip kingunerisaanik allannguinerit suliariniarneqarput.

Pinerluttulerinermi inatsimmi tarnikkut nakuuserfigineqarneq pillugu aalajangersakkamik immikkoortumik atuutilersitsisoqarneranut atatillugu, Kalaallit Nunaanni Politiit Naalagaaffimmi politiit suleqatigalugit, tarnikkut nakuuserfigineqarneq pillugu suliat suliarineqarnissaannut ilitsersuummik suliaqassapput. Ilitsersuut sulisunit ataasiakkaanit, tarnikkut nakuuserfigineqarneq pillugu sulianik suliaqartunit atuakkatut ujarlerfissatut atorneqassaaq. Politiit tarnikkut nakuuserfigineqarneq pillugu sulianik suliarinninnerannut, matumani suliat pillugit kinaassutsimik paasiniaanerat, nalunaarsuinerat, aarlerinaatinik nalilersuinerat aamma misissueqjissaarnerat kiisalu ikiuunnissamik- aamma illersuinissamik iliuseqarnernik aallartitsinerit ilanngullugit, ilitsersuut aamma najoqqutassanik aalajangersaassaaq. Ilitsersuut qallunaat politiivinit suliarineqartoq aallaavigineqassaaq, taannami qallunaat tarnikkut nakuuserfigineqarneq pillugu inatsisissatut siunnersuummut atatillugu suliarineqarsimavoq.

Missingiummut Naalakkersuisut oqaaseqaataat

Inatsisit atuutsinneqarnerannut suliaasaqarfiup qaffassarneqarnissaanik Naalakkersuisut kissaateqarnerat tunngavigalugu, taamaalilluni suliaasaqarfik sunniuteqarluartunngortinneqassammat ullumikkumullu naleqquttunngortinneqassalluni, aamma taamaalilluni innuttaasut kissaataannut inatsisitigullu naapertuilluartoqarneranik misigisimanerannut naapertuuttunngussammat, inatsisissatut siunnersuut manna saqqummiunneqarpoq.

Inuup tarnikkut peqqissusaanut tarnikkut nakuuserfigineqarneq inuttut nammineersinnaanermut annertoorujussuarmik kinguneqarsinnaavoq. Tarnikkut nakuuserfigineqarnerup kinguneri ajortut – ingammik qanigisariinni pisimatillugit – sivisusinnaapput imaluunniit allaat inuuneq naallugu atasinnaallutik, tassami tarnikkut nakuuserfigineqarnerup eqqugaasut tarnikkut innarligassaanninnerat nungujartortittarpaa. Taamaammat eqqugaasut taakkulu inatsisitigut naapertuilluartoqarneranik misiginerisa illersorneqarnissaat pingaartuuvuq, taamaalillutik inuiaqatigiinnit illersorneqarneq, paasineqarneq akuerineqarnerlu, pisassartik piniassammatigit.

Tarnikkut nakuuserfigineqarneq qallunaat pillaasarnermik inatsisaanni 2019-imi pinerluutinngortinneqarpoq, aamma Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq pillugu Siunnersuisoqatigiit 2019-imi ataatsimiinneranni, aalajangersakkap assigisaanik Kalaallit Nunaanni pinerluttulerinermi inatsimmi eqqussisoqarsinnaanera pillugu periarfissat isiginiarneqarnissaat innersuussutigineqarpoq.

Tamatuma saniatigut Arnanut nakuusertarnej angerlarsimaffinnilu nakuusertarnej pitsaaliorniarlugit akiorniarlugillu Europarådip isumaqatigiissutaanik (Istanbulimi isumaqatigiissummik) Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat akuersissuteqarnissaat Inatsisartut 2022-imi upernaakkut ataatsimiinnerminni akuersissutigaat. Nakuusernerit suogaluartulluunniit, matumani tarnikkut nakuuserfigineqarnej ilanngullugu, naalagaaffiit ilaasortaasut pinerluutinngortissagaat isumaqatigiissummit peqqussutigineqarpoq. Taamaammat tamakkiisumik isumaqatigiissutip malinneqarnissaanut tarnikkut nakuuserfigineqarnerup pinerluutinngortinneqarnissaa piumasagaataavoq.

Tamanna tunngavigalugu pinerluttulerinermi inatsimmi tarnikkut nakuuserfigineqarnermik pinerluutinngortitsisumik aalajangersakkamik eqqussisoqarnissaa Naalakkersuisut aamma kissaatigaat.

Oqartussaasunut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kingunerisassai

Soqanngilaq.

Namminersortumik inuussutissarsiteqartunut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kingunissai

Soqanngilaq.

Innuttaasunut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kingunissai

Soqanngilaq.

Tusarniaaneq

Inatsiseqarnermut ministereqarfiup tusarniaaneq ingerlassimavaa, tassani kalaallit oqartussaasui attuumassuteqartut ilanngunneqarsimallutik. Siunnersuut 2023-imi ulloq 6. januarimiit 3. februaari ilanngullugu tusarniutigineqarsimavoq.

Ilanngussat

1. Kalaallit Nunaanni pinerluttulerinermi inatsisip aamma Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarnermik inatsisip allanngortinneqarnissaat pillugu inatsisissatut siunnersuut (Tarnikkut nakuuserfigineqarnej pillugu aalajangersagaq immikkoortoq) aamma pillaasarnermik inatsisip allanngortinneqarnerata ilaannik aamma inatsisip assigiinngitsut allat Kalaallit Nunaannut atuutilersinneqarnissaat pillugu peqqussummut eqikkaaneq
2. Kalaallit Nunaanni pinerluttulerinermi inatsisip aamma Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarnermik inatsisip allanngortinneqarnissaat pillugu inatsisissatut siunnersuummut missingiut (Tarnikkut nakuuserfigineqarnej pillugu aalajangersagaq immikkoortoq)
3. Pillaasarnermik inatsisip allanngortinneqarnerata ilaannik aamma inatsisip assigiinngitsut allat Kalaallit Nunaannut atuutilersinneqarnissaannut peqqussut
4. Tusarniaanermut nalunaarsuutit oqaasertalersukkat